

Høringsnotat til statsbudsjettet 2022

HLF er Norges største organisasjon for mennesker med funksjonsnedsettelse med rundt 67 500 medlemmer. I dag har en million nordmenn hørselsutfordringer som påvirker hverdagen ulikt. Noen har behov for omfattende rehabilitering, mens andre trenger tilrettelegging, hjelpemidler og kunnskap i å mestre hverdagen. Stadig flere rammes av hørselsutfordringer og det er viktig å motvirke sosial isolasjon og frafall fra utdanning og arbeidsliv.

Programkategori 10.10. Folkehelse mv.

MERKNAD 1: Stortinget ber Regjeringen utarbeide en helhetlig og tverrdepartemental hørselsplan.

God hørselshelse er god folkehelse. I forrige stortingsperiode var det tverrpolitisk enighet om viktigheten av at hørselshemmede får god oppfølging med behov for tjenestetilbud, teknologi og hjelpemidler samt at de som har behov for hjelp og tilrettelegging skal få det. I ulike stortingsmeldinger blir hørselshemming omtalt som en folkehelseutfordring i det 21. århundre, videre at personer med hørselstap utgjør en stor pasientgruppe med rehabiliteringsbehov. Ingen tiltak nevnes for å imøtekomme denne utfordringen. Forskning viser at hørselstap utgjør den største enkeltrisikofaktoren for å utvikle demens, med et forebyggingspotensial på 9 prosent¹. Forskning viser også at hørselstap ikke utredes, og at eldre i stedet diagnostiseres med demens². Hovedårsaken er at helse- og omsorgstjenesten ikke har god nok kunnskap om hørselsutfordringer. Hørselstap er også en skjult årsak til andre plager, både somatisk (slitasje på skjelett, nakke og rygg) og psykisk.

En fersk undersøkelse utført av Ipsos sier at nesten hver tredje person over 18 år opplever å høre dårlig. 77% av de som hører dårlig opplever at hørselstapet hindrer dem sosialt. 67% av de som oppgir at de hører dårlig har ikke vurdert høreapparat. 49% av de som bruker høreapparat opplyser at de skulle ønsket at de hadde begynt med det før. Enkelte hørselssentraler/avtalespesialister har opp mot et års ventetid på utredning og/eller kontrolltime. Veien til den fornøyde høreapparatbruker er full av barrierer og forskning viser at ubehandlet hørselstap kobles til en rekke risikofaktorer som demens, kognitiv svikt, depresjon og ensomhet. Oslo Economics rapport «Nedsatt hørsel i arbeidsfør alder» påpeker at personer med nedsatt hørsel er særlig utsatt for å falle utenfor arbeidslivet og viser at hørselstap koster det norske samfunnet to milliarder kroner årlig i produksjonstap. De største samfunnsøkonomiske kostnadene forbundet med nedsatt hørsel er direkte kostnader i helse- og omsorgssektoren, samt kostnader knyttet til redusert yrkesdeltagelse og sykefravær.

Tilpasning og opplæring i bruk av høreapparater sorterer hovedsakelig under Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), mens utgiftene til selve høreapparatene er under Arbeids- og sosialdepartementet (ASD). HOD og ASD må samhandle i oppfølgingen av hørselshemmede, slik at ressursene nyttiggjøres til beste både for individ og samfunn. En helhetlig plan for hørselsfeltet vil meisle ut behov og tiltak som må til for at hørselshemmede gis mulighet til gode liv. både innenfor NAV-systemet og helsevesenet.

---

¹ The Lancet Commission Report, June 2017. Dementia prevention, intervention, and care [http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736\(17\)31363-6](http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736(17)31363-6)

² «Hearing loss in the elderly», doktoravhandling av Jorunn Solheim, Universitetet i Oslo 2011

Programkategori 10.30 Spesialisthelsetjenester. Regionale helseforetak.

MERKNAD 2: Stortinget ber Regjeringen iverksette tiltak for å øke kapasiteten for utredning, tilpasning og oppfølging ved hørselssentralene og avtalespesialistene.

Variasjonene på hørselssentralene og hos avtalespesialistene når det gjelder utredning av hørselstap er store og ventetid opp mot 52 uker. For den enkelte medfører dette store belastninger, og kan i sin ytterste konsekvens medføre bortfall fra arbeidsliv og aktiv samfunnsdeltakelse. HLF har i samarbeid med andre³ undersøkt spesialisthelsetjenestens formidling av høreapparater etter at norske helsemyndigheter vedtok å følge EU-standard⁴. Hovedfunnet er at norske høreapparatformidlere, under stramme finansielle rammer, gjennomgående leverer god kvalitet på det tekniske-medisinske (diagnostisering og tilpasning), mens det er et betydelig forbedringspotensial innen det psykososiale (oppfølging, audiologisk rådgivning og rehabilitering). 22 prosent av høreapparatene ligger i en skuff, ergo store utfordringer knyttet til både kapasitet og kvalitet, ikke bare på tilpasningssiden, men også når det gjelder oppfølging, samhandling med 1. linjen og det kommunale tilbudet (særlig eldreinstitusjoner og hjemmetjenesten). Hørselssentralene trenger å rustes for å møte eldrebølgen. Det er behov for flere hørselsfaglig stillingshjemler i kommunene, på hørselssentralene og flere avtalespesialister. Hørselssentralene kunne bidra særlig effektivt ved bruk av fremskutte klinikker, lokal medisinske sentre og ambulerende tilbud.

Programkategori 10.60 Kommuneservicen. Post 71 Frivillig arbeid mv

MERKNAD 3: Det bevilges 2,5 millioner kroner til Hørselshemmedes Landsforbunds likepersonsarbeid, hørselshjelperordningen.

Vi har 580 hørselshjelpere/likepersoner som bistår andre hørselshemmede rundt 22 000 ganger årlig. I tillegg kommer den oppsøkende virksomheten som gjøres i det offentlige rom, som for eksempel på sykehjem, ved ulike hørselsstand på kommunale møteplasser, torg og annen informasjonsvirksomhet. Hørselshjelpernes bistand med hjelpemidler og det praktiske, fysiske og psykiske knyttet til det å være hørselshemmet, har stor verdi for den enkelte hørselshemmede og for samfunnet. Stortinget har ved flere anledninger understreket det flotte arbeidet frivillige hørselshjelpere gjør over hele landet. Dette frivillige arbeidet øker den enkeltes livskvalitet og trygghet, og det bidrar i stor grad til at eldre hørselshemmede kan bo lenger i eget hjem. Det er kontinuerlig skoleing av hørselshjelpere og utdanning av nye likepersoner. Flere gjennomfører oppdaterings kurs og nye desentraliserte og digitale skoleinger avholdes. I pandemien har vi klart å opprette mye av aktiviteten med gode smittevernstiltak og likepersonene er gitt egne smittevernkurs. Hørsel og balanse er nært knyttet sammen og hørselshemmede er mer utsatt for dårlig balanse. I forbindelse med pandemien fikk HLF midler til å utdanne frivillige instruktører som skal holde balansetrening. HLFs lokallag er pådrivere og administrerer tjenesten. Etter treningen vil likepersoner være til stede for samtale og teknisk bistand. Dette er et kostnadsfritt tilbud for deltakerne, men for å opprettholde tilbudet trengs det tilføring av økonomisk midler. Vi ber derfor komiteen øke tilskuddet til HLFs hørselshjelpere/likepersoner med 500 000 kroner.

---

³ Evaluering av NS-EN 15927:2010 «Tjenester tilknyttet formidling av høreapparater»: Et samarbeid mellom: HLF, Norsk Audiografforbund, Norsk teknisk Audiologisk forening, Norsk Audiopedagogisk Forening, Lovisenberg Diakonale Sykehus, Den Norske Legeforening og Bransjeforeningen for helse- og velferdsteknologi. Oktober 2014.

⁴ NS-EN 15927:2010 «Tjenester tilknyttet formidling av høreapparater». Gjeldende for norske hørselsklinikker siden 2011.